

**ДАСЛЕДАВАННІ КОМПЛЕКСУ АРХЕАЛАГІЧНЫХ ПМНІКАЎ КАЛЯ ВЁСКИ НАЎРЫ
МЯДЗЕЛЬСКАГА РАЁНА МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ Ў 2017 ГОДЗЕ**

**RESEARCH OF A COMPLEX OF ARCHAEOLOGICAL SITES
NEAR THE VILLEGE NAURY MYADZEL DISTRICT MINSK REGION IN 2017**

***М. А. Плавінскі¹, А. М. Плавінскі², У. А. Плавінскі²,
В. М. Тарасевіч², В. А. Макоўская², Э. А. Астаповіч³
M. Plavinski¹, A. Plavinski², U. Plavinski², V. Tarasevich²,
V. Makouskaya², E. Astapovich³***

¹Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, МДЭІ імя А. Д. Сахарова БДУ,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

²Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, гістарычны факультэт,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

³УП «Белдзіпралес»,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь
plavinsky_arc@mail.ru

¹Belarusian State University, ISEI BSU, Minsk, Republic of Belarus

²Belarusian State University, faculty of history, Minsk, Republic of Belarus

³UE «Beldziprales», Minsk, Republic of Belarus

Артыкул прысвечаны папярэдняй публікацыі матэрыялаў раскопак комплексу археалагічных помнікаў каля в. Наўры Мядзельскага р-на, якія праводзіліся ўлетку 2017 г. сумеснай археалагічнай экспедыцыяй Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А. Д. Сахарова Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

The article is devoted to the preliminary publication of excavation materials of the complex of archaeological sites near the village Naury Myadzel district Minsk region which were conducted in the summer 2017 by the joint archaeological expedition of the International Sakharov Environmental Institute and faculty of history of Belarusian State University.

Ключавыя словы: ранняя сярэднявечча, курганны могільнік, бескурганны могільнік, інгумацыя, крэмацыя, селішча.

Keywords: early Middle Ages, barrow cemetery, flat cemetery, inhumation, cremation, open settlement.

Улетку 2017 г. сумесная археалагічная экспедыцыя Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А. Д. Сахарова Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта пад агульным навуковым кіраўніцтвам М. А. Плавінскага працягвала даследаванні курганнага могільніка Наўры (Мядзельскі р-н Мінскай вобл.), які знаходзіцца ў басейне ракі Вузлянка, на яе левым беразе. Вузлянка – гэта левы прыток Нарачы (Нарачанкі), якая, у сваю чаргу, з’яўляецца левым прытокам Віліі.

Курганны могільнік Наўры вядомы ў археалагічнай літаратуры з канца XIX ст. [5, с. 22]. Можна меркаваць, што першапачаткова могільнік складаўся з трох курганных груп, якія агулам налічвалі не менш за 130 насыпаў. На дадзены момант у некропалі захаваліся дзве курганныя групы – група I (асноўная) і група II.

Даследаванні ў Наўрах былі распачатыя ў 1934 г. А. Цэгак-Галубовіч, якая раскапала 24 курганы ў групе I і 5 курганоў у групе III [6]. У 1987 г. В. Рабцэвіч і А. Плавінскі раскапалі 9 пахавальных насыпаў у групе I [1]. На працягу 2012, 2015–2016 гг. М. А. Плавінскі даследаваў яшчэ 8 курганоў у групе I [2–4]. У 2017 г. праводзіліся раскопкі курганных груп I і II, а таксама разведаныя раскопкі на берагах возера Наўры.

У **курганнай групе I** (даследаванні М. А. Плавінскага) было раскапана два пахавальныя насыпы – № 113 і 115 (агульная даследаваная плошча склала 220 кв. м). Абодва курганы былі моцна пашкоджаныя рабаўнічымі ямінамі. Пры гэтым, у кургане 113 былі выяўлены рэшткі дзіцячага пахавання па абрадзе інгумацыі, якое можа быць датаванае XI ст. З інвентару пры пахаванні захаваліся развал кругавога арнаментаванага гаршка, жалезнае крэсіва, падковападобная фібула і бранзалет з каляровага металу. У кургане 115 былі выяўлены рэшткі дзвюх пераадкладзеных інгумацый. Ад пахавальнага інвентару захавалася толькі верхняя частка кругавога гаршка.

Курганныя група II дагэтуль не вывучалася. У 2017 г. быў раскапаны курган 12 (даследаванні А. М. Плавінскага, ускрытая плошча – 96 кв.м), які ўтрымліваў два пахаванні па абрадзе крэмацыі. Пахаванні належаць да культуры смаленска-полацкіх доўгіх курганоў. Яны могуць быць датаваныя фінальным этапам існавання гэтай культуры ў міжрэччы Заходняй Дзвіны і Верхняй Віліі – канцом X – пачаткам XI ст. Пры абодвух пахаваннях выяўлены інвентар – ляпныя гаршкі і аплаўленыя ўпрыгажэнні з каляровага металу.

На тэрыторыі курганнай групы II, непадалёк ад кургана 12, былі закладзены раскоп плошчай 48 кв. м і шурф плошчай 8 кв. м, у якіх на ўзроўні пахаванай старажытнай дзённай паверхні выяўлены асобныя кальцынаваныя косткі і іх скапленні, а таксама адзінкавыя знаходкі пашкоджаных у агні ўпрыгажэнняў з каляровага металу і фрагментаў ляпнога посуду, тыповага для культуры смаленска-полацкіх доўгіх курганоў. Абставіны выяўлення гэтых знаходак дазваляюць меркаваць, што яны маркіруюць бескурганны могільнік з пахаваннямі па абрадзе крэмацыі, якія змяшчаліся альбо непасрэдна на дзённай паверхні, альбо ў нейкіх наземных канструкцыях. Варта адзначыць, што пахаванні дадзенага тыпу ў арэале культуры смаленска-полацкіх доўгіх курганоў выяўлены ўпершыню. Папярэдне можна меркаваць, што бескурганны могільнік з'яўляецца сінхронным з курганам 12 групы II.

Разведачныя раскопкі на берагах возера Наўры праводзіліся з мэтай выяўлення раннесярэднявечнага селішча (даследаванні У. А. Плавінскага). У працэсе даследаванняў было закладзена чатыры шурфы агульнай плошчай 48 кв. м. Матэрыялаў, сінхронных часу функцыянавання курганнай групы II і прылеглага да яе бескурганнага могільніка ці групы I, у шурфах выяўлена не было. Разам з тым, знойдзены матэрыялы каменнага і бронзавага вякоў, жалезнага веку (культуры штрыхаванай керамікі, верагодна, яе позняя этап) і познесярэднявечнага часу.

Такім чынам, даследаванні комплексу археалагічных помнікаў каля вёскі Наўры прынеслі прынцыповыя навуковыя вынікі. Найбольш істотным з іх стала выяўленне бескурганнага могільніка з пахаваннямі па абрадзе трупаспалення, які папярэдне можа быць датаваны фінальным этапам існавання культуры смаленска-полацкіх доўгіх курганоў у міжрэччы Заходняй Дзвіны і Верхняй Віліі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Плавінскі, М. А.* Наўры / М. А. Плавінскі, А. М. Плавінскі // *Археалогія Беларусі: энцыклапедыя.* – Т. 2. – Л–Я. – Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2011. – С. 127.
2. *Плавінскі, М. А.* Раскопкі курганнага могільніка Наўры і разведкі на Мядзельшчыне і Браслаўшчыне / М. А. Плавінскі, Э. А. Астаповіч, М. І. Сцяпанав // *Матэрыялы па археалогіі Беларусі. Вынікі даследавання першабытных і сярэднявечных старажытнасцей Беларусі ў 2011–2012 гадах.* – Мінск, 2014. – Вып. 25. – С. 351–359.
3. *Плавинский, Н. А.* Материалы к реконструкции женского погребального головного убора населения Верхнего Повиля XI в. / Н. А. Плавинский, М. И. Степанова // *В камне и в бронзе: сб. стат. в честь Анны Песковой.* – Труды Института истории материальной культуры РАН. – Т. XLVIII. – СПб., 2017. – С. 433–444.
4. *Плавінскі, М. А.* Асноўныя вынікі даследаванняў археалагічнай экспедыцыі Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А. Д. Сахарава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта / М. А. Плавінскі // *Сахаровские чтения 2017 года: экологические проблемы XXI века: материалы 17-й международной научной конференции, 18–19 мая 2017 г.* – Мінск, 2017. – С. 28–29.
5. *Покровский, Ф. В.* Археологическая карта Виленской губернии / Ф. В. Покровский. – Вильна: Типография А.Г. Сыркина, 1893. – 182 с.: ил.
6. *Cehak-Hołubowiczowa, H.* Materiał i zagadnienia cmentarzyska kurhanowego koło wsi Nawry w powiecie Postawskim / H. Cehak-Hołubowiczowa // *Rocznik archeologiczny.* – Wilno, 1937. – Т. 1. – Р. 5–49.

КОНЦЕПЦИЯ КОМПЛЕКСНОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРИБРЕЖНЫХ ЗОН INTEGRATED COASTAL ZONE MANAGEMENT CONCEPT

И. В. Понедельник

I. Ponedelnik

*Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики»,
г. Москва, Российская Федерация
irponedelnik@gmail.com*

National Research University Higher School of Economics, Moscow, Russian Federation

Прибрежные районы часто являются территориями, где состыковываются отношения между различными областями промышленности разных государств, происходит добыча ископаемых, сырья, работают крупные транспортные компании. Показано, что прибрежные зоны являются сложным комплексом, включающим географическую, экологическую, экономическую и социальную системы

Coastal areas are often the territories where relations between different areas of industry of different countries occur, where mining of minerals and raw materials takes place, and where large transport companies are situated. The paper will show that coastal zones are an integrated complex and include geographic, ecological, economic and social systems